

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen, Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/486-

10. februar 2025

Dokument 8:56 S(2024-2025) om å utrede jaktfrie områder i nasjonalparker

Jeg viser til brev fra energi- og miljøkomiteen 4. februar 2025 med representantforslag 8:56 S (2024–2025) fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Sigrid Zurbuchen Heiberg og Une Bastholm.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede opprettelse av et lite antall faglig baserte jaktfrie områder i eksisterende nasjonalparker, der formålet er å etablere referanseområder for forskning og forvaltning og gi allmennheten mulighet til å oppleve mest mulig urørt og opprinnelig dyreliv.»

I Norge er jakt stort sett tillatt i nasjonalparkene våre. Det er enkelte unntak. For eksempel er det forbud mot all jakt i de delene av Øvre Pasvik nasjonalpark som inngikk i den opprinnelige nasjonalparken som ble vernet i 1970. Da nasjonalparken ble utvidet i 2003, videreførte man jaktforbudet i opprinnelig del fordi det hadde bred aksept lokalt. I den utvidete delen er jakt tillatt. I Øvre Dividal nasjonalpark er det jaktforbud i deler av nasjonalparken (Havgavuobmiområdet). Det er også restriksjoner på jakt i enkelte andre nasjonalparker, for eksempel er det forbud mot jakt på storvilt i Rago og deler av Blåfjella-Skjækerfjella. I Anarjohka nasjonalpark er det bare reindriftsutøvere som har unntak for forbudet mot jakt og fangst, begrenset til jakt og fangst på rype, hare, rødrev og mink.

Jakt og jaktutøvelse påvirker villlevende dyr på flere vis. Selve jaktutøvelsen kan føre til forstyrrelser av viltet. Slike forstyrrelser kan igjen påvirke områdebruken, utløse trekk, føre til økt predasjon etc.

Fravær av forstyrrelser vil kunne føre til endret atferd hos viltet. I områder uten jakt eller andre forstyrrelser utvikles ikke fryktatferd ved menneskelig nærvær. For at dette skal være tilfelle, må imidlertid dette omfatte leveområdene til viltet hele året. De fleste arter med helårlig opphold i Norge har store leveområder. Under våre klimatiske forhold er sesongtrekk vanlig for flere av de typisk jaktbare artene. Lengre trekk mellom sommer- og vinterområder av eksempelvis hjortevilt er mer utpreget jo lenger nord man kommer. Dette har trolig sammenheng med klimaforhold og snødybde, og trekkfunksjonene er godt beskrevet gjennom forskning. Det er lite areal i Skandinavia i dag som har jaktbegrensinger der disse kan antas å ha ført til atferdsmessige endringer, bl.a. fordi områdene uten jakt er så små at det i liten grad kan antas å påvirke atferd på arter som beveger seg over store avstander.

Storviltjakt kan i mange tilfeller være nødvendig for å holde hjorteviltbestandene på et bærekraftig nivå. Uten verken jakt eller naturlige predatorer vil bestandene kunne vokse ukontrollert, noe som kan føre til overbeiting og skade på vegetasjonen lokalt og andre konsekvenser som økt fare for påkjørsler eller sykdom i bestandene. I mange områder er derfor jakt på en del storviltarter nødvendig.

Småviltet i Norge har derimot en rekke naturlige predatorer, og jakt på dette småviltet vil i liten grad være nødvendig med tanke på å regulere bestandene. Undersøkelser av jaktfrie områder i både Norge og utlandet viser at småvilt (hønsefugler) har betydelig høyere vinteroverlevelse i områder uten jakt enn områder med jakt. Store nok jaktfrie områder kan derfor ha positiv effekt på disse artene, og de vil kunne spre seg videre til andre områder, og dermed også fungere som refugier som forsyner nærliggende områder med jaktbare ressurser. Det er imidlertid svært mange faktorer som påvirker bestandens utvikling slik som klima, predatorer, værmessige forhold, utvikling i alternative byttedyr, tap av habitat og så videre. Relativt store bestander av små og mellomstore predatorer, som for eksempel rødrev, er særlig regulerende på småviltbestandene. Jaktfrie områder kan potensielt gi et godt grunnlag for vekst i bestandene, men gir ingen garanti.

Jaktfrie områder kan gi økonomisk gevinst til lokalsamfunnene gjennom å tiltrekke seg flere turister som ønsker å oppleve naturen uten forstyrrelser fra jakt, dette ser vi blant annet fra Sarek i Sverige. Det kan også tiltrekke seg forskningsmidler og interesse fra akademiske institusjoner. Det er imidlertid uklart om jaktfrie områder vil være en større økonomisk ressurs for lokalsamfunnet, enn den verdien som jakt i området genererer gjennom bl.a. utleie av jaktrettigheter, salg av viltkjøtt og overnatting.

Jakt og fiske har lange tradisjoner i Norge, og er i mange bygder en svært sentral og samlende aktivitet og en viktig del av det lokale friluftslivet. Dette gjelder også der jakten skjer innenfor nasjonalparkgrensene, og enten det jaktes på privat grunn eller på statsgrunn, i eller utenfor statsallmenning. Den nordiske modellen for jakt er i dag preget av tilgjengelighet for alle samfunnslag og en bred aksept i befolkningen.

Jaktforbud på privat grunn vil kunne utløse krav om erstatning fra grunneierne og andre rettighetshavere.

Det vil være både positive og negative sider ved å innføre jaktfrie områder i eksisterende nasjonalparker. Disse må veies opp mot hverandre. Jeg er åpen for at mer kunnskap om disse avveiningene kan være nyttig, men en forutsetning for en slik utredning av jaktfrie soner bør først og fremst skje som resultat av et initiativ fra lokalt hold. Om det tas et slikt initiativ – for eksempel fra nasjonalparkstyrene, som er lokalpolitisk sammensatte organer – vil departementet legge til rette for en slik utredning

Innføring av jaktfrie områder i et verneområde vil kreve endring av forskriften som gjelder for det aktuelle verneområdet. Forslag om slike endringer må sendes på alminnelig høring og et eventuelt endelig vedtak om å innføre jaktforbud i hele eller deler av nasjonalparken må vedtas av Kongen i statsråd.

Med hilsen

Andreas Bjelland Eriksen